

Z gora proti jugu

Od Verдона do Azurne obale¹

Iztok Tomazin

Čudovita prečnica v smeri Free Tibet v kanjonu Verdon Foto: Izток Tomazin

Kanjon reke Verdon sodi med najbolj znane naravne znamenitosti Francije. Je največji v Evropi in postavlja ga ob bok slovitemu amerškemu Grand Canyonu. Dodatno naju, predvsem seveda mene, privlači tudi zaradi množice plezalnih smeri v gladkih, navpičnih in previsnih sivo rumenih stenah, ki padajo v temne, od reke izdolbene globine.

U gnezdiva se v slikoviti provansalski hribovski vasici Paloud na planoti nad kanjonom. Pozdravi naju dež, zato začneva kot turista in že to je navdušujoče. Ena od cest je mestoma

speljana po samem robu kanjona. S številnih razglednih ploščadi je ob veličastni izpostavljenosti, ko te od prepada loči le ograja, moč od zgoraj videti mnoge najslikovitejše predele kanjona. Popoldne postaneva zahtevnejša pohodnika. Sestopiva v dno osrednjega, najbolj divjega dela kanjona

in prehodiva pot ob deroči reki navzdol. Mogočno doživetje, čeprav je plezanja le za vzorec. Stotine metrov visoke stene se prevešajo nad temnozeleno deročo reko, ponekod se približajo na manj kot dvajset metrov, nekajkrat pa reka izgine med grmadami skalnih podorov. Potka je vklesana v gladke, marsikje krepko previsne stene tik nad reko. Po ferati izplezava na južni breg kanjona in se sprehodiva po njegovem robu, navdušena nad novimi, mogočnimi pogledi v globino. Po drugi poti spet sestopiva do reke in preko visečega mostu doseževa nasprotni breg. Visok klanec, dolga serpentinasta pot in ura hitre hoje

¹ Nadaljevanje iz januarske številke.

najameva vsak svoj kajak in odveslava v kanjon. Čeprav sedim v kajaku prvič po dvajsetih letih, se počutim, kot bi veslal še včeraj in smelo se zapodim proti toku. Tako vzneseno mlatim z vesli, da hitro pridelam velike žulje. A mišice in groba moč pri veslanju niso nič v primerjavi s tehniko. Moja triatlonka me kot za šalo dohiteva in prehiteva, šola na Bohinjskem jezeru pri Stanetu Klemencu je bila očitno koristna. Priveslava kakih pet kilometrov daleč v kanjon, potem je tok premočan. Obrneva in navzdol gre seveda mnogo hitreje.

Janko in Metka iz Provanse

Naslednja dva dni sva spet "samo" turista. Davek, pa ne neprijeten, na dobro počutje sopotnice, ki ji je morje enako blizu kot gore, je dolg ovinek

pod kozarci najrazličnejših vrst medu in drugih čebeljih dobrot, v istem prostoru sta dva ogromna kotla za predelavo medu in kup čebelarških pripomočkov, za pultom pa dva majhna, simpatična starčka v belem. Kot Janko in Metka pri sedemdesetih. Seveda ne govorita angleško, malo jima je nerodno, ampak osnovna atmosfera je prijaznost. S pomočjo rok in ducata francoskih besed, ki so mi ostale iz gimnazije, se vse zmenimo. Poslovimo se v nadvse prijetnem vzdušju, dobiva darilo, pospremita naju dva para živahnih oči in prijazen je tudi roj čebel. Z velikimi vrečami njihovih proizvodov brez pikov doseževa varno zavetje avta.

Hribov'c v močvirju

Do obzorja in preko segajoče nemirne, skrivnostne vode so arhetipsko okolje,

Po narodnem parku Calanques s čolnom, levo ena od sten, kjer sva plezala. Foto: Iztok Tomazin

naju privedeta do avta. Naslednji dan se preleviva v plezalca. Seveda izberem smer z lepim, pomenljivim imenom *Free Tibet*. V Tibetu sem bil nazadnje pred tremi meseci, nostalgija in drugi močni občutki ostajajo. Končno spet plezalski užitek v navpični, mestoma previsni steni visoko nad reko! Ko se v šestem raztežaju zavihtim preko velikega previsa, kar malo razočaran ugotovim, da je plezanja konec. Ostane nama še lomastenje skozi tršato grmovje, mestoma izpostavljena stezica po robu stene in spet sva pri avtu. Zadnji, tretji dan obiska Verdone na obali jezera Sainte Croix, kamor se izteka reka,

proti zahodu. Provanza je dežela številnih čarov, zakladnica prizorov, zanimivosti in vzdušij. Začimbe najinega potovanja so številni postanki. Trdnjave, gradovi, mostovi, trgi in druge zgodovinske znamenitosti, razgledne točke, nenavadni prizori, obilje naravnih zanimivosti in bežna, a včasih prav posebna srečanja. Med iskanjem slovitega provansalskega medu odkrijeva veliko, malce zanemarjeno čebelarško kmetijo. Komaj si upava iz avta. Do "trgovine" na drugem koncu dvorišča se morava prebiti skozi oblak čebel, ki brenčijo vsenaokrog. Za razmajanimi vrati sledi olajšanje in presenečenje. Police se šibijo

katerega čarom in vplivom se tudi zakrknjen hribov'c mojega kova ne more v celoti upreti. Morje mi je sicer najbolj zanimivo, če vanj padajo strme stene, po katerih je možno plezati, ali če so v bližini gore ali vsaj hribi, kjer je vodovje predvsem za okras in priložnostno namakanje po turah. A bolje, varneje, bolj zanimivo in izpolnjujoče se počutim v objemu gora, ne glede na njihovo višino in zahtevnost, ali pa v zraku, pod kupolo padala ali krilom zmaja. Če v pokrajini ni ničesar naravnega, kar bi se dvigovalo proti nebu, vsaj kak hrib, če že ne gora, se ne počutim domače, začnem pa se obračati vase, kar ni slabo.

Prvo letošnje morje doživlja v naravnem parku Camarque, znanem po nenavadnem vzdušju, skrivnostnih močvirjih, konjih in pticah, edinem evropskem rižu, solinah in dejstvu, da so si tu pogosto iskali ustvarjalno zatočišče ali celo prebivališče številni svetovno znani umetniki, od pisateljev do slikarjev. Ni pa tam niti enega poštenega hriba, kaj šele gore. Alpinizem te pogosto spodbudi ali celo prisili v globoko, intenzivno ukvarjanje s seboj ob hkratni zelo intenzivni interakciji z zahtevnim in pogosto nevarnim okoljem, kar vsaj v realnem času lahko otežuje ali onemogoča ustvarjalnost in sproščeno potovanje vase v miru in tišini. V "dolgočasnih", na zunaj pustih

ali pa vsaj neatraktivnih pokrajinah, kot je na primer Camarque, pa element telesno in duševno intenzivne interakcije praviloma odpade. In če so to pokrajine s posebnimi vzdušji, energijami ali kakorkoli to imenujemo, lahko spodbujajo posebna stanja in potovanja. Nekaj tega zaznam v Camarqueju, v delti reke Rone, ki se izliva v morje zahodno od Marseilla. Tam ostaneva le en dan, ker so predvsem moja pričakovanja in želje že fiksirane na bele stene, padajoče v Sredozemsko morje.

Calanques

Slovite Calanques so najin naslednji in zaradi časovne omejitve žal tudi zadnji letošnji francoski cilj. Ta narodni park

je znan po globokih fjordih, čudovitih plažah in predvsem po visokih, navpičnih in previsnih stenah, ki se dvigajo iz morja. Veselim se sten, ki omogočajo čudovito plezanje v izjemnem okolju, pa tudi morja, ki bo celo mene povabilo k namakanju, veslanju in še čemu. Ampak najprej je na vrsti tek čez drn in strn. Zaradi močnega vetra in s tem povezane velike nevarnosti požarov je park prvi dan najinega obiska zaprt po 11. uri dopoldan. Če te po tej uri dobijo v parku, je kazen 170 evrov na osebo. Zato že navsezgodaj švigava po obalnih stezah, med fjordi, po skalovju in borovih gozdovih ter si ogledujeva teren: Mateja predvsem plaže in zalivčke, jaz seveda stene. Čudovit

obalno-gorski mediteranski ambient, zanimivi, intenzivni kontrasti med vodo, skalno in gozdom, zrak, da bi ga jedel, in vonjave, da bi si izposodil še kak nos. Po kakih dvajsetih pretečenih kilometrih dve minuti pred enajsto uro z olajšanjem pridirjava skozi izhod iz parka in se čudiva, da kljub prepovedi vanj še kar silijo turisti. Saj je vendar prepovedano! Prepozno izveva, da celoten park, ki zajema desetine kilometrov zelo razgibane obale, nadzira en sam čuvaj in imeti moraš res smolo, da te dobi. No ja, tudi biti turist v

Verdon, najmogočnejši evropski kanjon

Foto: Iztok Tomazin

čudovitem obmorskem mestecu Cassis ni slabo, za redko spremembo od *bezljanja* po hribih in dolinah. Saj sva vendar na dopustu. Nekoliko se že zavedam pomena in vrednosti lenarjenja, sprehajanja, posedanja, ne-gledanja na uro, obiska kakšnega lokala ali trgovine in še česa. Kot *dohtar* moram seveda postaviti diagnozo omenjenih simptomov: prvi znaki staranja in poklicne izgorelosti ...

En Vau

Navsezgodaj naslednjega dne s polnimi nahrbtniki plezalne opreme spet pešačiva v fjord En Vau in preden začnejo na čudovito plažico, obdano s strmimi apnenčastimi stenami, kapljati prvi kopalci, sva že visoko v skalah. Uživava na konicah prstov, globina pod nama raste. Če bi padla iz stene, se zdi, da bi čmoknila naravnost v temno zeleno modrino. Vriskam z nič decibeli, pač posledica introvertiranosti in odpora do hrupa. Na robu stene se zgodita dva objema. Eden je s toplim, slepečim soncem, ki naju obsije, drugi je bolj konkreten in še prijetnejši. Čudovit je razgled na divjo obalo, na neprekinjen, v morje padajoči niz sten, desetine kilometrov daleč proti Marseillu. Vem: ko se bom za silo naplezal, me bo bolj pritegnilo tudi morje, ki ima veliko svojih čarov, le jaz sem malo manj dovzeten zanje. Hribov'c pač. Sestopava po grebenu med dvema fjordoma, z bučičimi vodami dvesto metrov nižje. Čudovit pogled v globino, v vzvalovano, razpenjeno modrino. Že me mika veslanje *tam doli*. Spustiva se po vrvi in najdeva lušno vijugasto potko, ki naju pripelje na plažo En Vau. Sledi kosilce iz nahrbtnika pod grmovjem na robu množice turistov. Drug, nama precej tuj svet. Voda, ki je prehladna za kopanje, navdušenje in odločitev, da bova jutri kajakaša, prispevajo k še eni *plezariji*. Tokrat greva na drugo stran fjorda v smer *Supersirene*. Še bolj čudovito plezanje v objemu poznopoldanskega sonca, en sam užitek, za začimbo nekaj napora in napetosti v navpični gladki plošči, spet skoraj nemo vriskanje in kar prehitro zgrabim rob stene in se soočim s koncem plezanja. Ko Mateja pripleza za mano, je tudi ona navdušena, a kot po navadi nisem čisto prepričan, ali zato, ker je podobno kot jaz uživala v plezanju, ali zato, ker je konec *matranja*. Najbrž vsakega nekaj. Obljuba dela dolg, zato je naslednji dan namenjen raziskovanju obale iz čolna. Pred tem mi v veliko zadovoljstvo uspe v "program" vriniti še en plezalni

vzpon, spet nad čudovitim fjordom En Vau, ker je pač najbližje. A že v prvem raztežaju se zaplete. Stena, ki jo hočeš preplezati, je vedno tudi odličen, zanesljiv indikator razpoloženja. Mateji danes ne gre, v raztežaju pete stopnje pleza s skrajnim naporom, zato hoče dol. Za nama plezata dva mlada in *naspi-dirana* Francoza, ki naju hočeta prehiteti. Ostanke mojega alpinističnega ega in silna željica do konca preplezati čudovito smer, zadnjo na najinem potovanju, se združijo v silovito energijo. Izrazi se v odločnem, prijaznem (vsaj jaz tako mislim) stališču, da umika v tako lepi smeri pa res ne more biti, še manj pa, da naju bosta prehitela Francoza. Potem se poženem s stojišča navzgor, svoj nivo plezanja dvignem vsaj za eno stopnjo in zdrvim čez naslednji raztežaj. V žaru dogajanja in prehodnem popolnem samozaupanju se komaj spomnim vpenjati vrvi v kline. Vem, da ne bom padel. To spodbudi tudi Matejo, ki mi vse bolj suvereno sledi, čeprav se težavnost plezanja hitro stopnjuje. Francoza ostaneta daleč zadaj, midva pa preko zadnjega čudovitega raztežaja, previsne *sedmice*, izplezava v slepeče sonce na vrhu stene. Splačalo se je, godem od zadovoljstva, smer je tako lepa, da bi jo takoj šel še enkrat ..., ampak preostanek dneva bo v znamenju žene in morja.

Končno morje

Pešačiva dobrih deset kilometrov nazaj v kamp, tam pustiva plezalno opremo in se vrneva pet kilometrov daleč v najbližji fjord, kjer najameva kajak dvosed. Nova avantura se začne. Obala je divja in zelo razčlenjena, morje globoko in razburkano. Uživava vseh trideset zanimivih kilometrov po vzvalovani modrini, včasih tik pod previsnimi stenami, včasih v globoko zarezanih fjordih, drugič spet dovolj daleč, da se lahko razgledava po slikovitih ostenjih. Nekaj desetletij bi porabil, da bi prelezal in raziskal vse, kar se ponuja očem. Za popestritev veslanja poskrbijo turistične ladje, ki v najino plastično lupinico prožijo velike valove, vendar jo odneseva brez prevračanja. Z nekaj telovadbe se nama na enem mestu uspe celo izkrcati med balvani, ki jih hrupno obli-vajo razpenjene vode. Seveda odveslava tudi v fjord En Vau in si ga ogledava še z druge perspektive. Plezalni prsti spet zasrbijo, a za tokrat je konec. Pod večer zadovoljna in utrujena priveslava v Cassis. Poslavljanje se začne. Dobro sodeluje tudi vreme, ki se hitro kviri, tako da nama bo lažje oditi. ●